

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. • Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII

Barcelona 23 Agost de 1913

Núm. 303

SUMARI

Del nostre femení.

Pedagogia verbalista, per M. VIDAL.

Dels devers de ciutadania, per CLAUDI OMAR I BARRERA.

La paraula vers Deu, per JOSEP CARNER.

Dels Balkans.

Crònica vella. - VI, per JOSEP LLEONART.

Popularitats. - (vuits i nous i cartes que no lliguen) - Notes preses de cara a la llar per P. Bertrán.

De la premsa

Catalans de la decadència, per A. ROVIRA I VIRGILI.

El Pi de las Tres Branques és mort, per P.

Futuro Reino de Francia y Enigma Republicano español, per DIEGO RUIZ.

Informació

Concurs d'Historia de Catalunya.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Del nostre femení

La decisiva intervenció femenina en la vaga actual, és un nou argument per la instauració d'un ordre polític on es canalitzi la gran energia de voluntat de les dones espanyoles.

Però tota aquesta energia és ben orba. Una Mrs. Pankhurst predicaria aquí en desert. Quan en qualsevol imbècil sarsueleta castellana surten les anèmiques coristes amb un nas postic i jipi amb un vel, a simular partidaries angleses del sufragi per la dona, són les dones que hi hà al teatre de part de públic més riolera i més enemiga. Sembla que el sufragi femení no més es pugui comprendre per les nostres més gentils criatures com una mena de compensació als esguerosos de la natura.

A Espanya no hi hà por que s'organitzi un sufragisme femení: la dona és per natura desconfiada de tota organització elaborada, tot pacte li significa conxorxa, tota graduació engany, tota transacció farsa: és una nihilista. Nihilista de Comitè o nihilista roja; i tant com és honesta, soferida, sentimental en l'ordre privat, és inhumana en el col·lectiu. El seu lema és «Fè i malfiança: fè en ço que és absolut, i prou.»

I no rès menys, caldria estudiar si, començant-se per una concessió limitada de dret de sufragi, de participació declarada a la responsabilitat, previa fins i tot a un moviment ideològic de feminisme, no's podria educar una mica la formidable energia espiritual que avui es perd o fa nosa. Es la qüestió perpetua de l'orgue i la funció: potser aquí començant per la funció, un sentit de mesura, de tol·lerancia i sobre tot d'humana creencia s'imposaria en el temperament femení espanyol. I imagineu la eficacia de les virtuts privades, de les fines i petites intuïcions—petites, però seguides—de la dona peninsular aplicades a un ordre col·lectiu: la exigència d'honestedat, la precisió administrativa, la civilitat en els costums, l'amor de la gentilesa, l'abnegació, el bon seny familiar, la cura provident, l'horror a la destrucció, la íntima delectança de la pau. To-

ta aquesta transfusió de virtuts privades a polítiques fóra un afer lentíssim, però no gens desesperat, i tal vegada l'exercici graduat del poder contribuiria a semblant cívica capacitació. També els homes han guanyat llurs drets polítics abans de saber-se'n servir, també els pobles assoleixen sovint llur independència quan encara duen les marques afrontoses d'esclavatges espirituals, però el poder educa, el dever encarrila; i en mig dels trasbalsos de les novetats, oficialment reconegudes i encara no vivents, comença sempre en el món una harmonia que excusa mantes imperfeccions i dolors.

El Havelock Ellis manté la superioritat de la dona espanyola sobre l'home, i documenta llargament aquesta tesi, vera sobre tot en terra castellana. El fet és que la dona espanyola exerceix una influència immensa en la bellor de la nostra vida domèstica i en el caòtic desordre de la vida col·lectiva, i aquest estat no és sancionat per institucions de matriarcat, o altres parelles, sinó que es manté en una esfera clandestina, sense arriscament, sense llealtat de postura, i per tant deformat. I un atribut essencial de la forta essència és la oberta manifestació.

Es cert que la dona no portaria a una acció política les mateixes virtuts i capacitats dels homes, però la enriquiria amb matisos inconeguts de finesa, constancia i dignitat. ¿Qui sab si una nova organització espanyola s'efectuaria amb el seu concurs més lliure de prejudicis, atenta com és la muller a la espontaneïtat de les coses, i una mica escèptica de les paraules, d'aquest mur formidable de la retòrica, defensa predilecta d'un despotisme sense gracia ni enginy?

No se sab ço que pot arribar a donar una raça, cert, esperitada i convulsa en un camp riquíssim i encara molt inexplorat que no entén, ni viu ni li deixem viure, més tant bellament exemplar dintre quatre parets. Però ço que és evident és que el sistema actual inutilitza la dona o la fa secreta i voluptuosa senyora. I són dos mals de prou temible gravetat.

Pedagogia verbalista

Ens creïem lluny d'aquells temps de candor universitari que un catedràtic podia tenir en els seus *Apuntes* parafrades com la que copiem a continuació, bona mostra d'estil i claretat expositiva:

«Es el derecho el elemento ético e inviolable que garantiza la vida y la cohesión y dirección, para el ser y el obrar de las personas, según su clase, la libertad, la justicia, la posesión y utilización de las cosas y la realización del concierto voluntario y necesario para los actos privados y públicos del cumplimiento del destino humano temporal; y en las personas existe como una facultad igual en potencia, no en sus efectos, para los indicados respetos y superior de mando o imposición en la entidad revestida de autoridad, en cuanto ésta alcanza; y como ley, norma; precepto o práctica fijada o autorizada por el Poder público, para el concierto, orden, dirección y combinación de voluntades distintas, al efecto de procurar la convergencia de éstas en lo que es necesario, útil o conveniente al bien del conjunto, e importa en tal sentido la obligación coercible de los componentes de éste, de prestar obediencia»

Qualifiquem de candorosa aquella època, malgrat la tortura que representava heure-se-les amb textos d'aital natura, puix generalment els professors de la categoria de l'autor dels *Apuntes* esmentats no profunditzaven gaire la matèria que havien mal copiat o pitjor traduït d'algun tractat que'ls havia caigut a les mans, ornant-la de passada amb les gales de la seva retòrica d'ús particular. Tot se reduïa generalment a apendre's l'alumne uns quants tòpics predilectes del catedràtic per etzibar-los el dia de copçar el suspirat «aprobado». Els catedràtics que tenien aquesta mena d'*Apuntes* eren tant pregonament coneixedors de l'assignatura com aquell professor d'una certa llengua clàssica que tenia un sol alumne, el qual no assistia a classe, i que havent constatat el dia dels examens que aquest alumne no sabia ni l'alfabet, va comunicar-li amb gran sentiment seu que no li podia donar més que «aprobado».

Però ara és una altra; ara ens ha sortit el catedràtic savi; aquell en el qual el verbalisme emfàtic i ressonant respon a un conceptuosisme igualment retombant i emfàtic, l'elaborador d'una ciència nova, amb conceptes nous i fraseologia nova, tot llampant, tot de trinca.

Un bon exemple d'aquest tipus de catedràtic és «D. José Juncal Verdulla, profesor, por oposición libre, de la Escuela Normal de Barcelona», autor d'uns

«Elementos de Ciencia Gramatical de la Lengua Hispanoamericana», amb una dedicatoria «A mis hijos Amelia y Manrique y a la memoria de sus abuelos Paula García González y Alejandro Lerroux Rodríguez; Josefa Verdulla Bermúdez y Juan Juncal Loureiro». La primera part d'aquesta obra que ompla tot el volum que hem tingut ocasió de conèixer s'anomena «Léxica o Analítica gramatical».

Un jove escriptor des d'un diari barceloní (*) ha fet una dissecció de la idea fonamental que ha dut al senyor Juncal a escriure aquests «elementos», i de la dissecció ne surt no gaire ben parat el tal catedràtic, en concepte de tal escriptor.

No entra en la nostra intenció escatir fins a quin punt ha estat combatut amb justícia el senyor Juncal, ni ens interessa gaire pel nostre propòsit concloure que la Gramàtica sia una Art o be una Ciència, o ambdues coses alhora; mes mirant-ho des d'un punt de vista pedagògic creiem del cas cridar l'atenció dels nostres lectors, presentant-los alguns fragments de l'obra d'aquest senyor, perquè es vegi amb quant motiu caldria exigir que'ls llibres com aquest destinats a l'ensenyança no presentessin els caràcters d'un veritable laberint de conceptes i de paraules, ni portessin el segell,—tot respectant els criteris científics,—de formes d'expressió envitricollades, ni massa noves, tenint en compte la tendror de les intel·ligències d'adolescents i un imprescindible sentiment de solidaritat entre'ls homes de ciència, més necessari encara entre'ls pedagogs.

No's podrà dir, però, que el senyor Juncal sigui un savi anti-solidari, quan assegura que la Gramàtica «por su aspecto de ciencia real se enlaza con las ciencias fisiconaturales; por su aspecto de ciencia subjetiva e ideal, se une con las ciencias psicológicas; por su aspecto de ciencia elocutiva se relaciona con la Lógica, la Estética, la Fonética, la Química biológica, la Matemática».

No van malament aqueixes nocions que s'avencen en el primer capítol, a l'alumne que no té una idea del què és «ciència real», ni «ciència subjetiva e ideal», ni sab encara què vol dir això de «Química biológica». No hi ha dubte que a l'edat de divuit anys, amb la preparació que porten els nostres normalistes, són de bon entendre totes aquestes relacions. Ben segur que el senyor

Juncal porta fets unes quantes dotzenes de discursos fuetejant l'ensenyança memorista de textos incompresos. I com han d'apendre els alumnes del senyor Juncal, si no és constrenyent la memòria per aglapir-ne el sentit literal, ja que no el concepte, paragrafs com aquest:

«Y lo mismo que el Naturalista hace con las especies de vegetales y animales, el Geólogo con las capas terrestres, sus elementos y sus fósiles, y el Astrónomo con los organismos celestes, que en medio de las más opuestas y al parecer irreductibles diversidades, saben encontrar la unidad de tipo y el nexo común que une todos los seres naturales, y por último la alta ciencia reduciendo a especies bioquímicas todos los elementos que integran la vida, permite al intelecto elevarse a una unidad superior comprensiva del Mundo; el Gramático tiene que remontarse a las más grandes alturas, y viendo desde ellas la unidad de todas las cosas, proclamar que si los demás seres sólo son capaces de expresar lo suyo y propio, el hombre expresa lo suyo y lo no suyo, lo propio y lo ajeno, lo subjetivo y lo objetivo, lo real y lo ideal, reuniendo en sí la unidad sintética de ser y de expresar; unidad de unidades; ser de seres; expresión de expresiones; lenguaje de lenguajes.

»Y sin apartar la vista de la Naturaleza y la atención de su propio yo, verá en su palabra, en sus elocuciones, la encarnación más alta que ha podido tomar en unidad de representación, la variedad del Mundo, como Naturaleza, como Razón y como Espíritu».

Seguim furgant per les planes d'aquest llibre i hi podrem coses ben interesant sota'l punt de vista que hem plantejat.

Hi ha un segon capítol, titulat «Los seres y las cosas» que és un model de transparència, com ho prova la mostra de la definició següent:

«En concepto estricto, sér es toda individualidad monológica y funcional que puede clasificarse dentro de una categoría genérica, y es capaz de reproducirse específicamente: seres orgánicos e inorgánicos, macroscópicos y microscópicos, fisiológicos, psicofísicos, etc.» Això dels «seres psicofísicos» es veu que té preocupat al senyor Juncal, pel molt que fa anar endoina aquest adjectiu, és a dir, això que nosaltres en diem adjectiu i que no sabem que diables en deu dir l'autor dels «elementos de Ciencia Gramatical, etc.»

No és menys fàcil de copçar el sentit dels capítols següents, dedicats a les «ideas» i als «conceptos». Vegi's com a mostra aquesta manera de formar-se «la idea supransible trascendental, en función de la idea sensible». Héus-aquí la recepta:

- «Idea de ser o cosa sensible.
- Fusión de sus accidentes, cambios, límites y substancias.
- Elaboración psíquica de la resultante.

(*) Delfi Dalmau en *El Poble Català*.

—Representación intelectual del producto de la elaboración psíquica».

El senyor Juncal desenrotlla després el concepte segons el qual un idioma és com un ser viu de la Historia Natural, concepte que desenrotllen i glosen tots els filòlegs i lingüistes del món, però, que mai havien vist que dongués lloc a paragrafs tant «elocuentes» com els següents:

«Al contemplar el luminoso mundo de individualidades léxicas que el espíritu español ha creado en el curso de las dos últimas edades, surge en la mente del observador la comparación con la prodigiosa esfera de especies biológicas de toda índole que, agrupadas en reinos o hemisferios, dispuestas en tipos y ordenadas en categorías, las obras más completas de la Historia Natural nos presentan.

Y la comparación no puede ser más lógica.

Lo que entendemos por palabra, voz, vocablo, término o dicción, es un organismo vivo, palpitante de vida racional; es un verdadero ser superorgánico en su concepción más pura y noble. Producto de muchos y diversos factores: herencia social, época, ambiente, raza, costumbres, civilización, vicisitudes, clima, relaciones etnográficas, grado de progreso, orientaciones psíquicas, la Léxica es la expresión consciente, superorgánica, del vivir y del alma de un pueblo, como la fauna y la flora son la expresión orgánica e inteligente de la Naturaleza».

Y saltant per damunt de noves garroteres de «ciencia elocutiva», trobem aquesta afirmació:

«El idioma hispanoamericano será el Matusalén de los idiomas.

Mejor; se transformará, pero no podrá desaparecer».

«En quin punt, lloc, paratge, indret o tocom ha trobat el senyor Juncal que aquest idioma,—format d'aquests «organismos vivos y palpitantes» anomenats «palabra, voz, vocablo, término o dicción»—ha d'anar a raure en un precís dels dos termes que senyala per a tot ser viu: «transformarse o morir?»

Però seguint endavant en la obra d'aquest senyor, és on trobarem la veritable mina de les seves invencions que tant poc honor fan als venerables acadèmics de la branca hispànica del «Matusalén de los idiomas». En lloc de l'acostumada divisió, de tothom sabuda, en deu categories de les anomenades «parts de la oració gramatical», el senyor Juncal considera en les paraules quatre ordres comprenent entre tots dotze classes, i són: «orden objetivo (Apelativo, Pronombre, Artículo), orden subjetivo (Adjetivo, Participio, Adverbio), orden de relación (Preposición, Conjunción), orden de finalidad (Verbo, Potencial, Locutivo, Interjección)».

Repetim que no discutim el valor lò-

gic dels sistemes de classificació ni les denominacions en si mateixes, malgrat la llur extremada novetat, mes creiem que és ocasió de considerar si és convenient i digne d'aprovació, que un professor oficial, les ensenyances del qual no's poden considerar deslligades d'una forma d'instrucció gramatical generalitzada arreu i fins de certes fórmules acadèmiques consagrades, s'aparti tant violentment de l'estat actual pel gust d'aparèixer personal, i d'introduir sos alumnes en un veritable laberinte, diguem-ne científic, dins del qual deuen acabar per avorir la ciencia gramatical i fins la «lengua hispanoamericana», bon troç menys inextricable quan se l'anomena senzillament la «española» o «castellana».

Si plau ara al lector seguir l'excursió pels laberintics «elementos», el durem a un capítol sobre «La Afinidad», on tracta de les relacions que hi ha entre'ls sers i les coses, i que són «de subordinación en las categorías; de coordinación en los complementos y equivalencias; de gravitación en las grandes masas; de atracción en la energía de distinto signo, potencial o tensión, de afinidad en los elementos químicos y bioquímicos; de cohesión en las moléculas iguales, de orientación y enlace según su heliotropismo y geotropismo en los vegetales; de simpatía específica en los animales; de simpatía específica y amor universal en los hombres».

Ens sembla que amb aquestes paragrafades el senyor Juncal no copçarà la simpatía específica dels seus alumnes.

Com efecte de les lleis de simpatía, ens fa saber després que no's pot dir, per exemple: «Vengo de comí, salgo para divertiré, Anduve hasta cansé, Viajo sin duermo, Amo con amaré, Tu más yo, Aquel y mi, Capital la», i una pila d'altres coses que no cal per saber-ho més que haver nascut en una terra on la gent parli correctament el llur idioma.

Passem per alt un capítol dedicat al «Lexiotropismo» i els que tracten del gènere, del nombre i de la persona, on se diu que «yo es el principio y fundamento de todo juicio, de todo raciocinio, de toda elaboración psíquica», amb una nota esbrinant ço que diuen Descartes; Fichte i Krause sobre'l «yo», nota treta del «selecto libro *Discusiones sobre la*

Metafisica, por Indalecio Armesto.—Pontevedra, imprenta de Rogelio Quintana».

Més avall ens assabentem que el senyor Juncal desterra el cas vocatiu dels casos de la declinació, perquè «no es tal caso trópico», sinó «uno de los potenciales léxicos y elocutivos»; i el genitiu se salva per miracle, puix queda reduït a un «subcaso».

Posat a esmenar l'Academia, no es detura, i així diu, per exemple, de l'article que és «una palabra de significación esencial; de valor trascendental y metafísico», i al explicar la seva naturalesa diu: «El artículo es en general una palabra corta y siempre breve y ligera», i en una nota: «y *alada*, se podría añadir». Y més avall, seguint la seva deria de la terminología emmanllevada pregunta: «¿podríamos decir que el Artículo es un estado alotrópico del Pronombre?»

Passem per alt tota una serie de denominacions noves al parlar de l'article, i anem als capítols que parlen del verb, d'on copiarem un paragraf titulat «Representación serial del tiempo», bell exemple de paral·lelisme matemàticogramatical:

«La representación del tiempo a partir de un momento determinado hacia lo futuro, es una progresión en serie aritmética, con signo positivo: $0 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 \dots$ que es igual a 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6... hasta un término dado o hasta lo indefinido.

»A partir de un momento hacia lo pasado, es la misma progresión en orden inverso o con signo negativo: $0 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 \dots$ que es igual a 0, (-1), (-2), (-3), (-4), (-5), (-6)... y así indefinidamente o hasta un límite retrospectivo dado».

Tot el tractat dels verbs ofereix com a nota que's destaca la nova nominació dels temps que canvien certes denominacions d'ús general—sens dupte per no «empeñarse en acometer la absurda e imposible empresa de impedir la transformación evolutiva de las cosas, que trae como consecuencia quedar anticuado y ser envuelto por la corriente del tiempo»—per les de: «Multipretérito», «Pretérito de Presente», «Pretérito de Pretérito», «Pretérito de Futuro, Bipretérito de futuro», (com si diguessim «biòxido de manganeso»), «Pro-

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

pretérito», «Pretérito de Propetérito», «Profuturo», «Pretérito de Profuturo», «Prefuturo» i «Pretérito de Prefuturo».

Y ara som al «Potencial», aquella nova categoria gramatical, que, segons el senyor Juncal, és «una palabra breve, rotunda y enérgica» (deu ésser el pol antàrtic de l'article, —«corta, breve, ligera y alada»—). Hi ha potencial «afirmativo, negativo, diferencial y integral» (com el càlcul infinitesimal). Tindrem una idea del potencial, llegint que «se halla con el verbo en análoga relación que en Algebra el signo con la cantidad que afecta. Dando al verbo un valor algebraico ab , por ejemplo, tendremos:

pienso = ab
no pienso = $-ab$

Y es tal el paralelismo, que así como toda cantidad sin signo es positiva, igualmente todo verbo sin signo es afirmativo». (Prou és de creure que pels alumnes del senyor Juncal el verb «apendre» serà un «verbo con signo»).

Segueixen els signes.

«El Potencial integral es en unos casos como el polarizador del verbo y del juicio, y en otros casos como su coeficiente.

«En *Pegarse* la acción del verbo va de unos a otros, de un término o polo a otro polo = *Polarización*. Considerada esta acción como una cantidad, el integral se la multiplica, porque

Pegar

es una acción; pero

Pegarse

es una acción repetida y por lo tanto multiplicada. En este sentido se es el coeficiente del Verbo.

»Tendremos, pues:

$Pegarse = + se \times (+ \text{pegar})$
 $No \text{ pegarse} = se \times (- \text{pegar})$

»Llamando ab al verbo y c al potencial coeficiente, tendremos:

$abc = ab \times c$
 $-abc = ab \times -c$

Es ço que ell deu dir als alumnes quan ho explica: «Más claro, agua».

«El diferencial es un coeficiente fraccionario, aproximándose en línea ascendente al límite de la unidad, a medida que la duda sea más débil y apro-

ximándose en línea descendente al límite de cero, a medida que la duda sea más intensa y cerrada y se acerque a la negación.

Sea el verbo ab , i el diferencial $\frac{1}{2}$ considerándole equidistante de la afirmación y de la negación.

Tendremos:

$\text{¿Vendrás?} = \text{¿}ab\text{?}$
 $\text{Quizá} = \text{Quizá venga} = \frac{1}{2} ab$
 $= 0'50 ab = \frac{ab}{2}$

»Si *quizá* envuelve más probabilidad afirmativa que negativa, entonces su valor será mayor que medio, creciendo hasta el límite de la unidad, según crezcan las probabilidades en esta forma:

$\text{Quizá venga} = \frac{2}{3} ab = \frac{2ab}{3}$
 $\text{Quizá venga} = \frac{3}{4} ab = \frac{3ab}{4}$
 $\text{Quizá venga} = \frac{4}{5} ab = \frac{4ab}{5}$
 $\text{Quizá venga} = \frac{5}{6} ab = \frac{5ab}{6}$

»Hasta llegar al límite en que pudieran confundirse numerador y denominador del quebrado, en cuyo caso desaparecería la duda para convertirse en afirmación».

I per a més claretat:

«Expresada en fracciones decimales, sería:

$\text{Quizá venga} = 0'50 \times ab$
 $\text{Quizá venga} = 0'51 \times ab$
 $\text{Quizá venga} = 0'52 \times ab$

Etcétera».

I ara ve l'altra nova categoria gramatical: el «Locutivo» que «es una clase de palabras poco numerosa, pero compleja».

I venen després els verbs «heterónomos» (que fins ara n'haviem dit irregulars, i que el senyor Juncal anomena d'aquella manera no volent acceptar un convencionalisme nominal imprescindible en tota terminologia científica), verbs dividits en «heteradícos», «heteróclitos» i «heteroléxicos». Aquí si que ve bé allò de «lo diré en griego para mayor claridad».

Y ara prou.

No dubtem del talent del senyor Juncal, veritable talent generalitzador, que veu les coses amb esguard d'àguila obiradora des d'una altura que no tothom pot assolir; filosof, algebrista i biòleg gens vulgar que enfoca les qüestions vitals i científiques amb una amplitut que el principiant poc experimentat s'hi perd

de vista; mes a causa d'aquest esperit generalitzador i escientista no creiem que aconseguixi corregir els defectes que senyala al principi de la seva obra, quan diu: «Los estudios gramaticales, en el estado en que se hallan, son un tormento para los alumnos, un martirio para el Profesor, y una confusión y un desconcierto para todo el que se dedica a desentrañar las doctrinas de los Preceptistas».

La ciencia d'aquest enemic dels dits preceptistes vola massa amunt per posar-se al nivell dels seus alumnes—llealment ho regoneixem després de llegida la seva obra—; és per això que, renunciant al molt que podrien discutir-se les teories exposades—, sense por de la seva novetat, ni de les novetats de cap mena, dutes per un esperit verament científic—, anunciem el nostre temor de la ineficàcia de aitals teories en tals alumnes.

Els quals alumnes, si els haguessin conegut («pretérito de propetérito»), anyorarien aquelles classes universitàries—, més divertides que una explicació del «potencial diferencial»—on un catedràtic disertava sobre'ls mèrits relatius del «Guerra» i l'«Espanero», a propòsit d'un curs de «mundologia» o explicava el panorama de la ciencia comparant-lo amb l'eixam de torres de crocant que s'obira de dalt del Tibidabo, o amb cantarella imperturbable, i destroçant «el Matusalén de los idiomas» comparava la fusió del mètode analític i el mètode sintètic amb l'aiguabarreig del Ter i el Freser «cabe a los históricos muros del monasterio de Santa María de Ripoll»...

Es ço que dirien («profuturo») aquests alumnes amb veritable esperit pràctic; abans d'un empatx de verbalisme científic, vinga a nosaltres el sant retorn del xiroïsme. Tant per tant allò era més divertit, els coneixements finals si fa no fa, i l'aprobat més fàcil de copçar,

M. VIDAL

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alva Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

ROYAL

• Cada tarda Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres •

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

Dels devers de ciutadania

Ha dit un gran orador que la nostra societat, per una contradicció doctrinària perpetua, per la convivència de principis oposats, sol defensar el secundari i deixar desarmat el principal. Es comprova diàriament que'ls nuclis socials prefereixen caminar per viaranyes esgarriats que per la carretera.

Càrrega pesada és el dever, mes no perquè ho sia en si mateix, sinó perquè està en lluita amb els vicis i passions dels homes. Tot el que lliga i cohibeix, tot el que'ns imposa abnegació i sacrifici, és generalment refusat. Es més plaent fer de cigala que de formiga. Costa menys cantar de cara al sol que dur un grà de blat a l'espatlla.

Se predica, però no amb l'exemple. Se instrueix, mes no s'educa. S'enlairen directors, però no's disciplinen multituds. Inven-tem fórmules, mes acabem amb els sentiments. Regna l'individu, però el poble segueix dividit, desordenat, sense llum en el cervell i sense foc en el cor.

Els qui no saben mortificar-se ni humiliar-se, els insubordinats i els incorregibles faràn una rialla mofeta i diràn que això són lamentacions i prèdiques de vella. Certament, és molt vella la veritat, mes no hi ha més remei que conformar-s'hi. I gran dia serà per a Catalunya aquell en que de poble en poble, de casa en casa, de home a home, sembrem la santa i dolça llevor de la veritat que'ns porti suau i pacíficament al compliment de tots els devers cívics.

El principal de tots els devers és el d'ésser conscients. S'han d'exercir els drets públics per espontània decisió de la voluntat, per convenciment propi i pel natural amor que ha d'inspirar-nos ço que pertany al comú o és de interès per la Patria.

Cap bon ciutadà ha de consentir que les eleccions dels representants populars no sien el deslliurament feliç d'una fecundació propia.

Es un pecat el retraïment i un crim votar en lluita amb la consciència. Tot bon ciutadà ha d'espolsar-se la indiferència, ha d'aufegar les veus del personalisme que'ns fa estèrils i ha de movilitzar la ciutat, el districte, el barri, el carrer, la casa, per tal que tots poguem tenir part en la designació d'aquells a qui després el vot popular, el vot col·lectiu, consagrarà representants nostres. El jornalero, el menestral, el ric, tots tenen el dever ineludible d'otorgar poder. No són legítims ni veraders apoderats del poble aqueixos qui van a la representació comunal amb una partícula del cens, per la coacció de les consciències i la ofuscació dels esperits.

Per assolir un govern i una administració honrada, transparent, previsible, sàvia, que faci de la ciutat o de la nació un espill, hem de moure els nostres conciutadans, coordinar voluntats i salvar diferències en punts secundaris. Hem de fer-nos conscients.

I els ciutadans qui vagin a constituir corporacions delegades del vot popular, han d'anar-hi despullats de tot sectarisme. No són pocs els qui abans que diputats o regidors se recorden que foren homes consagrats a un ministeri doctrinari, i en comp-

tes d'adaptar-se a la llei orgànica en virtut de la qual han d'actuar, exigeixen que aquesta se adapti a ells. Per això no administren, pertorben; no obren com a apoderats, sinó com a poderdants, i els interessos que se'ls hi confien els oblidem, desatenen i malgasten.

Ha de tenir sempre present tot bon ciutadà que darrera d'ell hi ha un poble sedent d'administració i de justícia, i que si obtingué els sufragis no li fou concedida la immunitat.

Desgraciadament són massa els qui diuen i fingeixen creure que abans que tot és necessari deslliurar els pobles de la tradició i de la rutina, pastant-los-hi pà per a l'ànima, i no saben, o no volen saber que sens llevat no's pot pastar. Fan de la missió del diputat i del regidor una missió falsament docent i tendenciosa. Porten a la sala de sessions totes les passions del carrer i totes les utopies del llibre. I mentrestant el primari, elemental i rigurosament indispensable s'afebleix, se interromp, o's deixa en darrer terme. Sempre's defensa el secundari i es deixa desarmat el principal.

Per aquest procediment de subversió constant, el govern i l'administració es relaxen i ja no apliquen sos medis a llurs fins, sinó que inventen nous fins per a distraure i arreconar llurs medis propis. L'executor de la llei es converteix en legislador i el ciutadà es troba desamparat i divorciat de tot poder: del qui legisla per defecte i del qui executa per excés. El qui legisla no ha previst les extralimitacions del qui executa i aquest invadeix les atribucions de aquell. Tots convenen en que el poble ha de menjar, però abans compren el plat que la vianda, i fins solen fer major provisió de plats que de vianda.

Aqueixa és l'obra del sectarisme que'l bon ciutadà ha de tirar a terra, treballant a fi que l'administració pública resulti adequada a la societat, adaptada a les necessitats del comú i tinga les finestres obertes a fi que per elles pugui fiscalitzar el poble. A la casa del Ajuntament, per exemple, l'anomenem *casa de la ciutat* o *de la vila*, i per tal ha d'ésser accessible a tots aquells qui tinguen aptituds o mèrits per administrar rectament i en bé de l'interès general *çò que és de la ciutat*, *çò que és de tothom*.

Declarem, però, que a Catalunya molt s'ha guanyat des d'aquells temps de la restricció del sufragi: abans cada elector era un vassall; cada elegit una casta. Ara cada elector és un ciutadà i s'han acabat les castes.

Per què ara cada elector és un ciutadà? Perquè ara mercès al desenrotllament portat a tot arreu pel Catalanisme s'ha fet entendre a tothom que la funció electoral és un dever que no pot renunciar-se ni eludir-se de cap manera.

Certament, s'ha de tenir en compte que l'absència del dever en la vida local, en la vida pública, condueix directa i fatalment al predomini dels desarrelats i corromputs. Els pobles que callen seràn sempre

víctimes dels xerraires, i si el ciutadà defuig l'intervenció que li pertoca en els comicis, quedarà sotsmès al despotisme legalista, aqueix despotisme que inspira el decret ministerial contrari a la llei i que exigeix contribucions indegudes; la sentència contra dret; l'ordre que permet posar la llibertat individual a mercè d'un agent de policia; l'acord o l'ordenança municipal atentatòria al interès comunal; la providència perjudicial i vexatòria... Sempre la conveniència dels governants, dels qui manen, dels qui administren aixafant la consciència i el voler dels pobles. Es el despotisme de la burocràcia.

Els qui's retreuen de la lluita electoral i neguen sa cooperació i iniciatives a la elecció de les persones que han de governar i dirigir la cosa pública són responsables de tots els mals que pervinguin als pobles.

I per tant, no poden queixar-se, ans bé han d'avergonyar-se, els ciutadans que contribueixen amb el seu «tant se me'n dona» a que nacions i ciutats sien mal regits. Abans deien: «els pobles tenen el govern que's mereixen». Ara diem: «els pobles tenen el govern que volen».

Un autor passat de moda—a mi m'agrada anar amb els passats de moda perquè no solen enganyar-me,—ha escrit: «quan la vida corporativa és una extensió de la vida de família, els pobles són feliços. L'home que marxa a compàs de sa llibertat i en direcció al bé de sos conciutadans, vindrà dia que arribarà a la finalitat social i serà útil a tothom. Aquell qui té devers a complir i els compleix en primer terme a casa seva, sabrà anar de el particular al general, pujarà de baix a dalt, anirà gradualment del petit al gros i serà relativament un ciutadà perfecte, exemple constant de rectitut per als seus conveïns».

Amb aqueixos devers n'hi và lligat un altre, que és aquell que'ns obliga a pendre part en tota acció social meritoria. No devem permetre que mentres nosaltres vivim amaratats de llum hi hagi conciutadans que visquin a les fosques. No sols de pà viu l'home, sinó de conviccions, de ideals, de dalers, i ço que estimem bo nosaltres havem de comunicar-ho als demés. Hem de combregar-hi tots en la taula eucarística de la felicitat social.

La veritat és una, i amb tot hi han moltes mentides que se'n disfreuen. Davant de la mentida hi ha uns governs qui no governen i unes classes anomenades directores que no dirigeixen. Sembla que no existeixin més que perturbadors i uns homes enemics d'altres homes. Regna a dalt la covardia i abaix la inconsciència en permanent provocació.

Què s'ha de fer?

Vigoritzar l'acció social, modernitzant-la i atemperant-la a les circumstàncies de lloc i de temps. S'ha de acoblar l'acció individual per a fer-ne una de social forta i potentia.

Posem un exemple per çò que interessa al Catalanisme. No creiem en la virtualitat de les nostres doctrines per a retornar als pobles la pau i la llibertat que són el patrimoni del seu benestar? Doncs és imprescindible coadjuvar a l'acció patriòtica; és necessari dedicar-nos amb perseverància i amb verdader i xardorós esperit de sacrifici a la catalanització de la nostra societat.

Hem d'ésser tant com catalanistes, catalanitzants.

Allà on pugui portar-se un raig de llum, allà ha d'anar-hi tot bon ciutadà catalanista. L'apostolat individual ha de preparar i complementar sempre l'obra de l'apostolat corporatiu. Les corporacions serveixen gaire bé exclusivament per a nosaltres, per als convençuts, i nosaltres hem d'arribar allà on les corporacions no arriben. Els ciutadans són particularment l'avantguardia dels nuclis socials.

S'enganya al poble i se'l porta a perdre. Se l'enlluerna i es fomenta l'odi de classes. Doncs el bon ciutadà de Catalunya està obligat a salvar el poble, restablint la veritat i l'amor d'home a home i proclamant la Patria sobirana.

S'imposa la restauració de la família catalana, dels sentiments catalans, de les lleis catalanes, de tot ço que és tradicional i essencialment català, i aquesta restauració sols pot assolir-la l'acció individual d'acord amb l'acció social i ambdues en exercici constant i vigorós.

Revifar a l'escalf de nostres creences les dels altres; fer vibrar el sentiment d'altri amb la vibració dels nostres sentiments; treure amb l'activitat de la nostra intel·ligència l'ensopiment en que altres intel·ligències viuen; fer desplegar a la voluntat tota sa energia amb exemples de coratge, de sacrifici i d'abnegació; ensenyar amb la constància en el treball com recompensa la matèria els afanys de descobrir-la o transformar-la; excitar l'admiració per les obres d'art amb la revelació de les emocions que en nosaltres desperten; enlairar el caràcter en tots, homes i pobles, i ensems contribuir a generalitzar el benestar, a dolcificar les costums i a moralitzar les classes decaïgues pel vici i per l'error, tot fent estimar el bé per el bé, la veritat per la veritat, la bellesa per la bellesa, veu's-aquí el comerç moral dels homes en tota sa amplitut, l'exercici dels devers ciutadans en tota sa noblesa i dignitat.

Les lleis són molt poca cosa quan falten els costums. Les constitucions van per un cantó i els costums per altre. Hi ha un dret escrit que estableix les relacions entre el poder i els subordinats, entre el govern i els ciutadans, mes aquests Còdics són lletra morta en llurs manaments més notables. En ells la raó preval sobre la força i en el món de la realitat la força preval sobre la raó. En aquests Còdics hi han garanties per a tots els drets i càstics per a totes les transgressions; i en la vida pràctica els drets són menyspreuats pel més atrevit i les transgressions no són castigades si les comet el més fort. Es que'ls costums i les lleis no van per el mateix camí.

Doncs han d'anar-hi. Per a que hi vagin cal que els ciutadans facin del dever una religió, un imperatiu categòric de la seva consciència.

La pau, i àdhuc la tranquil·litat espiritual, la troben aquells qui s'imposen els devers ciutadans com una ascensió de la vida pausada, segura i gloriosa. Sense bons ciutadans no poden prosperar els pobles. Ja ho havem dit: el compliment del dever fa els bons ciutadans. Sens llevat no's pot pastar.

CLAUDI OMAR I BARRERA

El millor **Café** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

La paraula vers Deu

A Miquel Costa i Llobera

Dívendres Sant

Avui que m'has obert, Senyor, tes mans divines
a dins l'estranya nit que ploren els atzurs,
i dus en el teu front clavades les espines
de mes pecats presents i mes pecats futurs,
oblida que he cedit encara a vils conjurs;
perdó de no havè vist el bell senyal on fines
que amb la seua ombra de grans ales vespertines
ha segellat per Deu tots els camins obscurs.
Perdó de mon oblit quan s'apagava el sol
i queia sang damunt la penya que vol fendre's;
perdó de haver pensat en mí dins ton divendres
i en mon girà sens fi d'estèril corriol;
perdó d'haver sentit avui el desconsol
d'un poc d'amor humà, Senyor, que's torna cendres.

L'Ars

Era quan l'ars floreix a la muntanya
sota dels núvols escampats d'Abril,
que m'en anava jo sense companya,
rancuniós amb tot el món gentil.
Ars que il·lumines m'agonia estranya
als dos costats del viarany humil,
de ta ferida qui es voldria planye
si no hi hà joia sense un dany subtil?
Ai de qui pren beatitut complida!
Té el goig diví l'estremiment del plò
Mes jo no sé ni el goig ni la ferida
anc que em fa viure l'esperar-ne el dò.
Deu-me, Senyor, la gràcia de la vida:
una ferida, i si s'escau la flò.

Suavitat d'olor

Oh tu tant oblidada en mig del temps qui muda
i que no més quan dormo aixequés el teu plant,
i vius en mes entranyes com una inconeguda
i em dona ta memoria un sobressalt d'espant,
ànima meva, ànima a dintre meu perduda,
avui a ma finestra hi hà un xuclamel fragant;
s'ha obert aquesta albada i el nostre jorn saluda
i en nom de Deu es gronxa, la seva amor cantant.
Oh vina, ànima meva, dem-nos les mans amigues
i recordem les dolces hores de pau antigues;
la bella flor demana el nostre goig element:
que Deu enllà dels segles l'havia imaginada
per dir-nos que l'amessim, amb veu tant delicada
que fins posés un baume dins el remordiment.

El viatge

He pensat, oh Senyor, de fer camí,
de passar les muntanyes i l'onada
i al cor de la ciutat endormiscada
em só llevat a trenc de dematí.
La llar ja sembla buida: cal fugí
que tot'ella m'acusa. Gem l'albada
perque un ànima vulguí, hal·lucinada,
mudar de lloc en nostre món mesquí.
Mes teva és, Senyor, qualsevol hora
i de ton sí qui n'eixiria a fora?
Tu ets, Senyor, per tot el viure clar
i anc que arreu de la terra faci via
só aturat a tos peus de nit i dia
com l'infant que no sab de caminar.

Senyor, quan jo pecava...

Senyor, quan jo pecava no fui aquell que só:
 Senyor, quan jo pecava de tant de temps pecava
 que m'acalava amb joia dintre ma vida esclava
 i era ma carn masella al glavi redemptó
 I après que jo sollava la meua oració,
 que et feia fellonia i encara t'oblidava,
 en eixa tarda bella d'una gran ombra blava
 em dones una llàgrima suau com el perdó.
 Sota les meues cendres d'engany i flastomia,
 ha desvetllat l'espurna de flama que dormia
 al cop de la ventada que mou el firmament.
 Com quan vaig esse argila el teu alè em deixonda.
 Teva és, Senyor, la vida per ton voler feconda:
 jo hi he posat la culpa, i tu el penediment.

JOSEP CARNER

Dels Balkans

El tractat de pau de Bukarest

El dia 10 d'Agost de 1913 serà una data memorable pels pobles orientals. Per primera volta després de molts de segles, signen un tractat sense que Europa—al menys en forma pública i manifesta—hi intervingui. Aquest conjunt de grans Estats que tenim el costum d'anomenar Europa servava sempre al damunt de la taula de ses cancelleries per causar l'insomni de molts diplomàtics i homes d'Estat la qüestió balkànica; fins al tractat de Londres la intervenció d'aquesta Europa en aquells afers ha sigut constant i ben manifesta; ara a Bukarest si hi ha estat—que n'hi ha dubte—ho ha fet d'una manera amagada i indirecta com no atrevint-se a manifestar-se.

Aquesta independència, aquesta autonomia dels Estats Orientals en l'arranjament dels seus afers és la primera nota simpàtica que d'aqueix nou tractat cal fer ressaltar, i a la hora que molt agradable per tots aquells petits Estats ho és també per tots aquells que creiem que en política internacional per damunt dels egoïsmes dels Estats—avui única norma de les diplomàcies al·ligonades per l'anglesa—qualque jorn hi prevaleixen interessos d'un ordre més ètic.

Ara cal també que no ens fem il·lusions; la raó d'aqueix abstencionisme a Bukarest de

les grans potències no l'hem de cercar en un canvi de mentalitat ètica internacional, sinó en dos fets de un ordre força més banal: en primer lloc el tractat de Bukarest és una post data al tractat de Londres on totes elles intervingueren i per la qual intervenció nasqué la guerra entre aliats; i en segon lloc Bukarest, amb l'intervenció de Rumania—que sense tal volta sospitar-ho ella servia els interessos dels Estats occidentals—restava la Bulgaria desposseïda de l'hegemonia als Balkans, que amb la lluita amb els Turcs havia justament conquerida i la qual hegemonia feia por a las nacions occidentals per ésser un perill constant per Constantinoble, que encara és un dels problemes damunt del qual més meditaràn diplomàtics i homes d'Estat i la sol·lució del qual darà lloc a grans conflagracions.

K.

El text del tractat de pau

Tractat de pau entre'l rei de Bulgaria, de una part, i els reis dels Hel·lens, del Montenegro, de Rumania, de Servia, de l'altra.

Animats del desig d'acabar l'estat de guerra actualment existent entre els cinc països respectius; volent, inspirats per un pensament d'ordre, establir la pau entre llurs po-

bles, ja tant temps alterada; resolta a convenir un tractat definitiu de pau, llurs dites majestats han nomenat plenipotenciaris... (aquí hi ha els noms i títols de tots ells).

Feliçment s'ha arribat a un acord entre tots ells i s'ha decidit:

Article I. Existirà pau i amistat entre els reis dels Búlgars i els altres subirans, aixís com entre llurs hereus i successors.

Article II. La frontera rumano-búlgara, rectificadora conforme a l'anexe del protocol núm. 5, arrencarà del riu Danubi, part de amunt de Turtukai i anirà a parar al mar Negre al sud d'Ekenc.

S'entén que, formalment, la Bulgaria destruirà, dins un termini màxim de dos anys les fortificacions que existeixen a Rutschuk, Synala i dins la zona de 20 kilòmetres a l'entorn de Balchich.

Una comissió mixta establirà, dins de 15 dies, sobre'l terror, les noves partions i presidirà el repartiment de les finques atravesades per la frontera nova. En cas de divergència un arbitre decidirà en darrera instancia.

Article III. La frontera servo-búlgara, fixada de conformitat a l'anexe del protocol núm. 9, arrencarà de l'antiga frontera de la montanya de Paratrica, seguirà l'antiga frontera turco-búlgara i la línia de partió d'aigües entre les conques dels rius Vardar i Struma, exceptuant la vall alta de la Strumitza que restarà per la Servia.

La dita frontera arribarà al cim del mont Belasica, punt de junció amb la frontera búlgaro-grega.

Una comissió mixta executarà, dins de 15 dies, les noves partions i presidirà el repartiment de les finques atravesades per la frontera nova, havent-se d'acudir a l'arbitratge per resoldre totes les diferències que's presentin.

Article IV. Les qüestions relatives a l'antiga frontera servo-búlgara seràn resoltes seguint una intel·ligència entre les parts contractants, de conformitat amb el protocol anexe.

Article V. La frontera greco-búlgara, fixada de conformitat amb el protocol número 9, arrencarà de la nova frontera búlgaro-servia, sobre la cresta de Celascica-Plamira i anirà a parar a la desembocadura del riu Mesta al mar Egeu.

Una comissió mixta i un arbitratge són instituits com ja s'ha indicat en els articles precedents.

S'entén formalment, que la Bulgaria desisteix d'ara endavant de tota pretensió sobre l'illa de Creta.

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·l.m. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega
 Tela

Ptes. 35
 » 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega
 Tela

Ptes. 45
 » 55

Article IV. Els quarters generals dels exèrcits respectius seran informats de la firma del tractat.

El Govern búlgar se compromet a desmobilitzar, des l'endemà, les tropes que estiguin de guarnició dins de la zona d'ocupació de l'exèrcit bel·ligerant, que seran dirigides a un altre punt de l'antic territori búlgar i no podran tornar a llurs guarnicions habituals fins a després de l'evacuació de la zona d'ocupació.

Article VII. L'evacuació del territori búlgar començarà desseguida després de la desmobilització de l'exèrcit búlgar, i estarà llesta tot lo més tard al cap de quinze dies.

Article VIII. Durant l'ocupació del territori búlgar, els exèrcits, conservant el dret de requisar, mitjançant el pagament en espècies, tindran lliure l'ús dels ferrocarrils

pel transport de les tropes i dels aprovisionaments sense deure cap indemnització.

Les autoritats locals, els malalts i els ferits, seran posats sota la salvaguardia dels dits exèrcits.

Article IX. El més aviat possible tots els presoners de guerra seran recíprocament canviats. Els governs presentaran, respectivament, un compte de les despeses efectuades per atendre i mantenir els presoners.

Article X. El present tractat serà ratificat i les ratificacions seran canviades a Bukarest dins el termini de 15 dies o més aviat, si és possible.

Donant fè de tot ço que aquí és escrit, els plenipotenciaris respectius han firmat i posat llur segell.

Fet a Bukarest el 26 de Juliol-10 agost de 1913

interpretadora d'aqueixa cançó de Wolzogen?

Tantmateix l'il·lustre baró potser era massa contemporitzador amb el segle dels music-halls que s'havia convingut en venir a substituir per la lírica aplicada. Pobres somnis d'en Bierbaum!

Una altre de les cançons de Wolzogen era un exemplar més dins l'*Ueberbrettl* de la poesia diguem-ne socialista ja anotada al escriure dels altres nou poetes, però aquesta vegada l'aspecte escullit era més nèt d'odi, menys incubador de revolta que en certes cançons de Wedekind o Dehmel esmentades al seu lloc. El títol de la cançó del baró de Wolzogen és *Das Laufmädel* (La Aprenenta):

*I quin ploure tot el dia!
per la plaça, per la via
quin fanqueig... Vinciant, vinciant
la aprenenta va açotant
l'aiga-moli, sota paraiga.*

*La mesquina
fuig del fang i es fica a l'aiga!
Fila, fila, nina,
mou-te, cama fina,
trota, trota, breu calçat
les escales de ciutat
que demà vindrà un baró
o altre ric festejadó.*

*Eh, com voia...? Si és travessa!
Ulls brillants, la mata espessa
del daurat cabell movent
sobre un coll flonjo i plaent.*

*Vincladica, diligenta,
la faç rosa
de nas foll, mes temerosa
i de besos ignoscenta.
Fila, fila, nina,
mou-te, cama fina,
trota, trota, breu calçat
les escales de ciutat.
Corre, filla, i fes bon dat.
Vindrà un duc demà passat.*

*Sí, es ben cert, vas carregada
mes, no hi pensis, ves cuitada.
Si la mare s'enfadés...!
la mestressa et despatxés...!
Una llàgrima...? Enrera!
D'on devalles?...
Beu-te-la, fòra ploralles!
Prodigis fa el cel. Espera!*

*Fila, fila, nina,
mou-te, cama fina,
trota, trota, breu calçat
les escales de ciutat
Deu te vulga compadî...!
Fill del rei prest serà aquí.*

Crònica vella

VI

Wolzogen i l'Ueberbrettl.—La seva tendència contemporitzadora; la seva habilitat.—*Wolzogen-Bierbaum.*

El baró Ernst von Wolzogen, fundador de l'*Ueberbrettl*, on arriscà els seus diners, hi contribuïa també amb tres cançons, les úniques aquestes fetes apostes per al nou teatre de Varietats. Els altres nou poetes hi aportaven poesies ja fetes que foren considerades aptes a ser cantades, i unes amb altres queden aplegades en el llibre ja esmentat dels *Brettl-Lieder*.

Wolzogen resultava en el nou Varietats el literat contemporitzador.

Dotat d'una inspiració més de traça que de essencial poesia, fa semblar curt el llarg, amaneix i agilitza l'oració amb salpicament d'oportunes interjeccions i diminutius. Fa l'efecte que després de pensat el tema per la cançó no hi col·loca definitivament una oració que no s'hagi tirat un xic enrera per a veure'n el cop d'efecte.

Així com el seu co-fundador Bierbaum, en desig entenia l'*Ueberbrettl* com un restabliment de la poesia lírica, a la moda dels vells trovadors afranquida de qualsevolga aditament escènic, castament nua, un pur salt del llibre a la veu humana, Wolzogen, amb les

poesies fetes expressos per al nou Varietats fa creure que l'entenía d'una manera declaradament teatral, en el sentit que tals poesies semblen pensades per afavorir el gesticular i la expressió de fesomies del ínterpret, i tenen intercalat algú punt de dansa i gairebé exigeixen el disfraz, cosa que entrés pels ulls. La cançó de carnaval *A fescher Domino* i més patent encara *Madame Adèle* en són document:

*Je suis Adèle, la reine blonde
On me connaît, messieurs, parbleu!
Je suis la reine, la reine du Demimonde.
Adèle est là, faites votre jeu!
Oh je, oh ji, hab nur ka Angst.
Ich sing auch Deutsch wenn's d'es verlangt,
Denn mein Französ'ch' g'langt nur, oh jeh!
Zum Hausgebrauch für's Variete!
Ein Franzos ist nur mein Schneider
Echt Paris sind diese Kleider
Und drunter das ist auch kein Quarck:
C'est un jupon pour achtzig Mark,
Die seid'nen Strümpf kriegst schon für Acht
Trulala, Trulala
Was glaub'n Sie, wie das glücklich macht!*

Tinc memoria que al vestibul del *Ueberbrettl*, quan aquest deturà la seva tenda a Karlsruhe (1902), es venia una postal amb el retrat d'una dama que per la pompa del seu nom francès i les traces del pentinat i del escot aparentava una cupletista de preu. Talvegada la

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

*Li heu dat feina ben pesada;
té la galta acalorada!*

*Qué hi dus, filla, sobre el pit
que així tusses tant seguit?*

*Nuvols corren; neu devalla
Carnestoltes.*

Violins... Sents? Que no'ls escoltes?

No et diu res el ball? Au, balla!

*Fila, fila, nina,
mou-te, cama fina,*

*trota, trota, breu calçat
les escales de ciutat.
Té un final tota dissort.
Som al Maig... I vé la mort.*

Per a la vinenta i darrera crònica la
fi de l'Ueberbrettl.

JOSEP LLEONART

(pel text i per la traducció del alemany
de la poesia)

Popularitats

(vuïts i nous i cartes que no lliguen)

Notes preses de cara a la llar per P. Bertrán

Quan erem xics jugavem:

A redolins bufant o picant amb la mà per girar-los de cara (després d'haverne fet una pila de cap per avall d'un de cada un) i es guanyaven els que's giraven (i ja s'entén que bufava o picava una vegada cada un i per torn). A redolins també hi jugavem a estudi, quan el mestre no'ns veia, escampant-los entre els fulls del llibre i girant fulls així: com ara tu et diràs pà, jo vi, i tu carn; jo vaig girant fulls i dic a l'un full que giro pà, a l'altre vi, a l'altre carn, i tots els redolins que's trobin els fulls girats dient pà, són de l'un; els que's descobreixin dient vi són de l'altre i els que hi hagi als fulls que's digui carn toquen a l'altre. El pà, vi i carn (i altres coses si són més a jugar) se van dient successivament fins que hi hà redolins.

A boles (a altres bandes en diuen bales) hi jugavem:

A flendi, a rotlló, a pamipet, a rajanç, a la xoca (amb palets) i d'altres maneres.

Jugavem a nous i a atmetlles, formant-ne castells de quatre, que per guanyar-les s'havien de desencastellar, tirant-hi a pols amb la barromba (una nou o una bola grossa). Així també hi jugavem amb boles; (de la barromba també en deiem la truca).

Jugavem a: «Acuit a abatanà—a l'esquena de l'ermità», joc en que la llavor amagava, i sortia corrents cridant: «acuit, etc.», empaïtant als altres per tocar-los, i qui es deixava tocar rebia batanades de tots els altres fins a arribar al lloc d'amagar. Joc semblant era: «a descuidat—aviat, aviat».

Jugavem: a pam i pipa, asseguts a terra uns i els altres saltant l'olla xica (feta amb les cames aixerrencades), l'olla gran (més aixerrencades), els peus posats drets, els dos peus, els dos peus i pipa (la mà i el dit gros), els dos peus i el pam, els dos peus i el pam i pipa, els dos peus i els dos pams, les esquenes (posats acotats i tocant anques amb anques). Si els que saltavem (erem partit de dos a dos) no havien tocat ni la roba dels que paraven fins aquí, cada un dels vencedors agafava un dels vençuts, li posava les mans als ulls, i tot dient: «Manyino, manyano—bocino de pano...» tirava enllà una pedreta que's posava sobre'l peu i que devia corre a recullir el vençut i atrapar desseguida al vencedor, que fugia a peu coix o a cul-arreres per la part contrària, tenint obligació de portar-lo a coll des de allà on l'atrapava fins al lloc del joc.

Jugavem: a «cavall fort—tente fort—digueu fava—del meu cor», en que un parava

l'esquena de cap a una paret, i els altres (dient primer aquella fórmula), li saltaven a l'esquena i s'hi estaven fins que deia fava; però si algú tocava de peus a terra abans que ho digués, devia amagar ell.

Jugavem a «morro llarc», que era una especie de batalla: a «saltar i parar» pels carrers; al «ruc», amb una manta a l'hivern: al «narro», que's jugava a peu coix dintre una figura que's traçava a terra, en que hi havia reposadors, cel, infern, etc.

Amb pilota, jugavem a «clotges»; a «geps»; a «un, dos, tres, cap i cabès».

Jugavem a «la corretgeta de la ninc-ninc, jo la amago i no la tinc»; a «saltar marges», tot dient:

«Salta viralta—trenca una galta

Nostre Senyor—te'n darà una altra.

—et farà un petó.

També jugavem a «escarbat bum bum». Per jugar-hi erem uns quants arreglats ran d'una paret, que tot devanant els braços cantavem a chor (com els escarbats):

«Escarbat bum bum

posi oli, posi oli,

escarbat bum bum

posi oli an el llum»;

fins que un altre (la mare) que s'estava assegut més enllà, tenint de cap a sa falda el que amagava, ens cridava pel nom que'ns havia posat abans a cada un en secret, fent una salema com ara així: «que vingui... que vingui... la cabellera de la Reina», el cridat hi anava llavors, pegava una batanada a l'esquena del que amagava (de vegades pegava una batanada) i un cop de carpó, i se'n tornava sense badar boca amb els companys que seguien cantant.

Entre el que parava la falda i el que amagava de cap a ella, s'entaulava llavors aquest diàleg:

—Escarbat, ves a mirar qui t'ha tocat.

—On tens els bous?

—A la muntanya.

—Què mengen?

—Pà i cibada.

—Què beuen?

—Aigua clara.

—Si no m'en portes un t'estiraré set pams les orelles.

S'alçava llavors el que amagava i se'n va cap als que encara van cantant: «Escarbat bum bum etc.» i se'n endú un al coll fins al que el tenia a sa falda, el que li pregunta:

—Què porteu aquí?

Respón:

—Un sac d'òssos.

I l'altre diu:

—Torneu-los allà

que no són nostros.

Si és cas que no hagi endevinat qui li ha tustat l'esquena i:

Deixeu-los aquí

que ja són nostros.

Si l'ha endevinat: llavors aquest sac d'òssos ha d'amagar. Aquest joc és més de noies.

Per curar les dissipel·les (erisipel·les) se fan en un paper les quatre lletres de la Creu de Cristó I. N. R. I. i es posa aquest paper dessobre de la dissipel·la. I totes se curen així.

Per despertar un membre qualsevol que s'adorm (siga el peu, el braç, etc.) se'l per-signa. I ja es desperta, ja!

Per fer-vos passar el singlot, recordeu-vos de quan menjàreu pà beneit: i en sent que us en recordeu us passarà.

Altres en sent que s'adonen que un té singlot li pregunten alguna cosa de difícil recordar, o millor encara, que no'n sàpiga res, a fi que rumfi més; com ara:

—Ademés, tu no volies que t'hi veiessin ahir i no falta qui t'hi va veure.

—Qui, jo? A on?

—Home, pensa i ho sabràs.

—Vaja no sé de què'm parreu.

—Sí, sí, ves fent el desentès.

—No!... que'm pengin si hi atino!

—Què has de dir tu! A tu t'està be fer com aquell! Ah gurmand!

—Anem! em deviau pendre per altre, jo no sé què us empatolieu! sinò digueu, on vaig anar? què vaig fer? què és lo que vau veure? Què!

—I res, home!... Que t'hi fet passar el singlot!

—Ah! vet-aquí! Teniu raó! No hi havia caigut! Gràcies!

Encenent un braç de criatura *non nata* (treta de dintre el ventre de sa mare) i deixant-lo cremar dintre qualsevol casa, els que hi dormen no's desperten, ni s'adormen els que hi vetllen. Per això s'han trobat a faltar devegades dones prenyades; que'ls lladregots ho saben prou això i se n'aprofiten. Sinò, mireu aquella cansó de «L'hostal de la Peira!...»

A les serps els hi agrada la llet de dòna en gran manera; per això persegueixen tant les que críen. Fins al mateix llit hi van a mamar, i mentres mamen donen la cua a la criatura, perquè xucli i no plori i no's desperti la mare.

Maldament faci una setmana que no s'hagi vist el sol, ja compareix ja, el dissabte! Com que

«No hi hà dissabte sense sol
ni viudeta sense dol
ni donzella sense consol».

Per saber si una prenyada porta noi o noia, mireu quin peu posa o adelanta primer al comensar a caminar, i si és el dret serà noi i si l'esquer noia. Li poden dir també: —Oi, veiam la mà!... I, si no hi cau, segons us ensenya la dreta o l'esquerra, serà noi o noia.

Per fer dormir a qui li costi o no pugui, se li posen cascalls sota el coixí. (Ei! que

la persona que no pot dormir no'n sàpiga res, sinò tant de perdut). Ja veureu què dormirà de gust!

A la cova de Sanmitre (del Salitre) que és a la montanya de Montserrat, sobre Collbató, hi hà encantades (*filles de rei i princeses*). Diu que hi passen el temps rentant, i tant és així que'l Mansueto quan habitava a la cova per la guerra del francès, diu que havia sentit moltes vegades els cops dels picadors, cap endintre, molt fondos; havent provat i tot d'arribar fins a les encantades, guiant-se pel soroll dels picadors (que sempre el sentia a la nit) i però mai pogué lograr-ho.

Al mateix lloc on s'aixeca ara la montanya de Montserrat, diuen a Collbató que abans hi havia la gran ciutat de Treucanons, sinò que's capgirà tota plegada i ara lo de sobre és a sota, essent els turons i pics de Montserrat els arcs de l'antiga ciutat.

Els gats negres porten bona sort a les cases que'ls tenen.

Quan algú mata un llop o guineu, l'es-corxa, ompla la pell de palla i la va passant per les cases de pagès i pel poble tot, i tot-hom li dona alguna cosa en diners o fruita pel treball. Veus aquí l'aplega del llop i de la guineu. Ara (a Collbató, sobre tot) no hi sol anar pas el mateix caçador, sinó la canalla que, reunits en colla, si poden replegar la pell, fan ells la ruta, anant per les cases dient: Ave Maria!... L'aplega de la guineu (o del llop).

A la vora dels nius de taiarets, sempre en trobareu un de capcigrany, perquè tots plegats es barallen amb l'esperver, si els acomet, i el fan fugir.

Per acostar-se als conills boscats sense que fugin s'ha de xiular, tot acostant-s'hi. Els veureu que escolten, escolten amb l'orella més dreta!

Els pardals, que'ls hi agrada tant de fer el niu pels forats de les cases velles, sempre sentireu que canten:

«Gírat i tòmbat—gírat i geu».

El duc des de dalt dels turons de la muntanya canta vespre i nit «pu... ja! pu...ja!» També fa rialles com una persona.

N'hi hà que's diverteixen fent guanyar alguna friolera a la canalla, pero donant-la a qui diu primer:

Quiquiriquic de Vallmassana
pica de peus i balla de gana.

També hi hà ganaços que's diverteixen fent inflar als més petits. Ep! si toca al nas no val! (I de vegades hi toca mitja dotzena de cops a gratient).

Això de fer inflar la quitxalla sol divertir i tot a homes d'anys, riolers i de bona pasta, quan no tenen res què fer.

A la quitxalla també se'ls «fà veure la padrina». Diu:

—Vols veure la padrina?

—Sí (diu el que no està escarmentat).

—Upala, doncs... La veus?

I agafant-los per les orelles se'ls alça, mentre van fent (pobrets!):—Ai, ai, ai!

—Vaja, que tant mateix l'has vista, (fan els ganaços que així s'entretenen).

I mentrestant el xicarró plora, i diu: dimoni! i si és entramaliat, apedrega i tot!

—Ell li trenqués el cap! (diuen les dones que ho veuen).

—Fort!

Males pècores!... Deia per gran renec quan s'enfadava molt, l'avi Francesc, que Deu perdó.

—Un mort que queda amb els ulls oberts, en crida un altre de la família, que mor abans de l'any.

La roba d'un mort no's pot fer rentar fins al cap dels nou dies; sinó, al cap de l'any n'hi ha un altre.

Un llum que s'apaga tres vegades porta una desgracia.

De tretze a taula en mor un al cap de l'any.

Portant dos llums encesos no's pot passar cap porta ni portal; sinó, a la casa hi hà un mort al cap de l'any.

Si s'escau que toquen a combregar al mateix temps que lleven Deu, aquell per qui toquen es mor.

Amb el llum a la mà no's pot beure, que's beu el seny.

Qui parla del llop,
aprop li surt.

A la mainada que fogalleja (que juga amb foc) se'ls crida:

—Tu, no fogallegis, que faràs un riu al llit. (I això és cert).

El fum và a la boniquesa.

Un quadro que està tort a la paret, designa desgracies.

Fer rodar una cadira dessobre d'un de sos petjes, porta renyines a la família.

«Remat comptat,
el llop se'n menja la meitat.»

Els polls, ni els conillets, no's poden comptar tampoc; sinó, prou n'hi hà mortaldat grossa!

—Nen: quan te preguntin que t'estimes més: si un pou de diners o un pobre a la porta, no responguis pas un pou de diners, que és el dimoni; i el pobre a la porta és Nostre Senyor.

Al foc que's fà per la vigilia de Sant Joan, s'hi couen alls, i se'n menja i curen de mal de coll i priven de tenir-ne.

Si's mengen confits d'un casament, se triuen tants anys a casar-se com confits s'han menjat.

Al que pela una taronja (o altra fruita) sense trencar la pell, se li diu:—Ja't pots casar! Altres diuen que's casa al cap de l'any.

A Collbató, el que porta el Sant Crist (el porta qui en dóna més) pel Dijous Sant, i les noies que porten la Mare de Deu grossa, es casen al cap de l'any (o al cap de l'any són casats).

Per Sant Joan, les noies que volen saber com se dirà el seu marit, han d'anar a missa primera i preguntar el nom al primer home que trobin pel camí; el nom que's digui aquell serà el nom que tindrà el seu marit.

Al tocar les dotze de la nit de Sant Joan, se tiren per sobre l'esquena a una banda fosca (a sota el llit) tres tabelles de fabes, una de plena i dugues de buides; la noia que fà aquesta proba, n'ha d'anar a buscar una; i si troba la plena, serà (ric, si és jove) rica, i si'n troba una de les buides serà pobre.

De part de vespre de la vigilia de Sant Joan, les noies que tenen molts pretendents posen sos noms en paperets cargolats dintre un plat d'aigua, i a les dotze de la nit se miren, i el marit serà aquell del paperet més obert.

Per saber quin ofici tindrà el marit, també es posa a la vigilia de Sant Joan un rentamans d'aigua o gibrellet a sol i a serena, i al punt de les dotze del migdia de Sant Joan, s'hi tira una clara d'ou; i llavors se veu l'ofici que tindrà el marit pels instruments que hi surten (fils, si ha de ser sastre; serres, si fuster, etc.).

Si un té dolor, se l'agafa i se'l porta a les dotze de la nit de Sant Joan a un camp, i se'l frega amb les primeres herbes que's troben, i se'l torna a casa, i ja està curat.

Al primer foc que's veu (els focs se fan al tocar l'oració del Ave Maria del vespre), a la vigilia de Sant Joan, s'han de plantar els esqueixos de claveller, si's vol que facin clavells tot l'any.

Mentre Nostre Senyor és al Moniment (altres ho fan a les dotze de la nit del Di-

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes
Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

— Fabriques: —

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3
Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

— Botigues i magatzems: —

• Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 •

— Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries —

jous Sant), se sembra la llevor del violer, i els que'n naixen ressurreixen tots de pom.

La setmana en que s'escauen Sant Pau, hermità, (15 Gener), i Sant Antoni Abat, (17), es la setmana dels barbut, que té fama de la més freda de l'any.

«Deu te faci ençà i enllà, com la barca d'Olesa», diem bromejant i parodiant el Deu te fassi bo!

Flò al davant,
busca galàn.
Flò al costat,
ja'l té buscat.

Tantes vegades com bufis i el llum per això no s'apagui, tantes mentides hauràs dit. Oh prou!

Diu:

—Com te dius?

El xicot:

—Mira nius.

Però l'altre, alterat perquè ha sapigut respondre-li tant a tom, li pregunta llavors:

—Com te deies?

I si respònd, caient-hi:

—Mira, veies!

Ell que fà, doncs.

—Vina, que t'estiraré un pam les orelles.

I les hi pot ben estirar, sinó perquè hi cau al pam.

Diu:

—Quants anys tens?

I l'altre, si no ho vol dir, respònd:

—Set i les dents.

I busca per altre cantó i beu-te aquest ou!

La setmana dels tres dijous és aquella que mai vé. Per això es retreu molt sovint, com ara:

—Doncs, que no fas tal cosa?

—Oh! ja ho faré, ja!

—Si, la setmana dels tres dijous.

L'any de la picor, és un any tant endintre de la vellura, que ja ningú en sab res, sinó que tothom gratava.

A la vigília de Nadal se deixa caliuera a la llar perquè la Mare de Deu hi va a escalfar la roba del seu fillet.

El foc de la llar se colga cada vespre amb cendra, i amb la mateixa pala del foc, s'hi fà una creu. (El perquè no ho sé).

Pels Reis la canalleta posen la sabateta al balcó o a la finestra, i els Reis (sa mare) hi passen amb músiques i escales de seda i hi posen bobons. Això sí, si són ben creients i fan bondat!

Al vespre de la vigília de Nadal, la menudalla fà cagar el tió picant-hi amb maces i martells. Que'n surten de tauletes de turrons que'l tió caga! (El tió és una soca que's posa de l'un cap al foc, i a l'altre cap s'hi asseu, cama ací, cama allà, el pare o un de gran, que porta els turrons a la butxaca i els va posant al plat).

Els Reis s'han d'anar a rebre la vigília de bell vespre, portant una canya verda a la mà i per vestit una camisa mullada. Si ho voleu fer, ja sabreu cada any per on vénen, preguntant-ho a qualsevol. Si! Si!

Oh, i no falten pas babaus que hi han anat i amb aquell fret!

I fort! perquè s'en deixaven dar entenent els tontos.

Per Nadal es fan anar a buscar els neulers als balleis poc aixiribits.

Diu:

—Vés a tal casa, i digues si faràn el favor de deixar-nos els neulers, i porta'ls, si per cas.

Diu: —Bé, bé, (i el tonto se'n và).

Arriba, i:

—Ave María...! Vinc que diu si'm deixareu els neulers.

Diu:

—Prou, noi, prou. (I li carreguen un sac de pedres que pesa un poder, i de vegades altres coses).

Ell se'n và, sua pel camí, arriba cansat i bufant i en voleu de riota llavors!

Així mateix, el dia de matar el porc, s'envia a buscar l'endreqador de les butifarres.

Als bordegaços que'ls hi cau en les primeres dents, les mentidotes els hi passen pels forats o canals que cada dent que'ls hi cau els hi deixa a la boca. Per això tots els desdentegats són tant mentiders!

Les dents que cau en s'han de guardar totes dintre un forat o amagatall; perquè, en sent morts, diu que ens las faràn buscar amb una candela encesa clavada a les anques. I no sigueu amatents a trobar-les, que la candela s'anirà acabant, cremant el que trobi! Pobres anques, si per cas!

No's pot deixar cap a cap per avall, que la Mare de Deu pateix, si's deixa d'esquena.

Abans d'encetar el pa es senya amb la mateixa ganiveta, fent-hi una creu per sobre o signant-li.

Al tros de pa que cau a terra se l'ha de besar, tot dient: Deu n'hi dó! abans de menjar-se'l.

Abans de beure has de dir: «Jesús!», tu, xicot; si no't vols escanyuçar.

Quan fassis un badall no't descuidis pas de fer-hi la creu, que és bó i de bon cristià, i tothom ho fà.

Pel camí de Montserrat s'hi troba la roca dels polls, que és una de grossa que n'hi ha vora el camí i que fà una punxa! Les colles de grans i xics hi passen i tot passant:

—Mira, menut, mira la roca que't deia. Aplana-hi la orella, ja veuràs com sentiràs com piulen els polls.

I el pobre innocent s'hi acosta, hi posa la orella a sobre, escolta, escolta... i tot plegat: —Ai! ai! ai!

L'hi fan pegar un cop de cap. Ui, quants se'n hi enganyen!

L'un diu: —La cançó de l'enfadós, si vols que te la canti, te la cantaré.

L'altre diu: —Txi!

L'un diu: —No cal que facis txi! que si vols que te la canti te la cantaré.

L'altre diu: —Canta el que vulgues.

L'un diu: —No cal que diguis «canta el que vulgues», que si vols que te la canti te la cantaré.

L'altre: (Ell que no diu res i s'enfada).

L'un: —No cal que no diguis res i que t'enfadis, que si vols que te la canti te la cantaré.

(I així van seguint, fins que arriba a amoïnar talment, si un hom en fa càs).

I veu's-aquí la cançó de l'enfadós.

—Oi, Jesús, Fulana va sempre feta un estrop!

—No hi hà d'anar! A ella si que se li pot dir: «Tantarantena—tanta com en té en porta a l'esquena».

—Doncs, no deien?...

—Oh, deien... deien... Ja té raó el ditxo: «A França tinc un vestit—i a Espanya em moro de fret».

(En castellà també diuen: «En Francia tengo un vestido—y aquí me muero de frío».

(Continuará)

De la Premsa

Catalans de la decadència

I

A propòsit d'un llibre.—*Catalunya i la guerra d'Espanya amb la República francesa (1793-1795).*

I

Dos treballs remarcables, trets a la llum fà poc, donen especial interès al tema històric de l'actitut de Catalunya davant els esdeveniments de les darreries del segle XVIII, quan esclatà la guerra entre la monarquia espanyola i la República francesa. En Miquel S. Oliver ha publicat en l'«Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans» una monografia sobre l'estat de Catalunya en temps de la revolució francesa, i l'Ossorio i Gallardo, ex-governador civil de Barcelona, ha escrit una «Historia del pensamiento político catalán durante la guerra de España con la República francesa (1793-1795)».

L'estudi de l'Oliver té un valor molt més

gros, històrica i literariament, que'l llibre de l'Ossorio. Però el caràcter polític d'aquest llibre i la personalitat del seu autor, són causa de que ofereixi major relleu i aparegui com de major transcendència que'l treball de l'«Anuari». D'altra part, la premsa de gran circulació ha fet un fort reclam a l'obra del prohom conservador i l'ha presentada com un capítol de l'història del moviment català. Per aquests motius jo col·locaré els presents comentaris d'aquells fets històrics alentorn del llibre, tant ponderat, de l'Ossorio i Gallardo.

II

El senyor Ossorio té fama d'ésser un amic de Catalunya, un «catalanòfil», diríem. Ell mateix se presenta com a tal, sobre tot en la seva «Historia» susdita. Mes jo he de dir que, molt sovint, les seves consideracions benèvols m'han ferit més en mos sentiments

de català i de nacionalista que no pas les furientes escomeses de la gent anti-catalana. Recordo que al donar l'Ossorio, temps enra, una conferència sobre la Solidaritat Catalana en la Joventut Conservadora de Madrid, molts periòdics catalans, entre ells alguns de catalanistes, acolliren tots contents les afirmacions del conferenciant i agrairen les simpaties que aquest manifestava envers la nostra terra. Poc després vaig tenir ocasió de llegir íntegrament, en un fascicle, la conferència de l'Ossorio, i em va fer un efecte deplorable. La tesi del conferenciant, i una pila de les seves afirmacions, eren humiliants per a Catalunya i essencialment contraries al nacionalisme català. Un dia d'aquells vaig parlar-ne amb el meu il·lustre amic don Pere Corominas. Ell havia tret de la lectura de la conferència la mateixa impressió que jo. «Crec que aqueix home ens insulta», va dir-me en Corominas. En efecte: determinats paragrafs eren realment insultants. És possible, emperò, que no hi hagués en el senyor Ossorio l'intenció d'ofendre'ns, sinó que's tractés simplement d'algunes d'aqueixes expressions i comparances de mal gust que abunden en la oratoria i en la prosa del nostre antic governador, tant pretencioses com plebees.

I és que en les simpaties catalanes del senyor Ossorio hi ha un equívoc formidable, del qual potser no té ell tota la culpa. El senyor Ossorio és un perfecte regionalista, un regionalista en el recte sentit del mot, i, per tant un anti-catalanista. Car no hi ha res tant oposat, en un cas concret, com el regionalisme i el nacionalisme. La confusió política que entre'ls dos termes se produí en la passada centúria i que perdura encara, ha fet un gran mal a la determinació del ver sentit del nacionalisme. El nostre Gabriel Alomar ha fet veure amb clars símls la contradicció irreductible que separa els conceptes de regió i nació. El senyor Ossorio és amic de Catalunya-regió, part inseparable, materialment i espiritualment, de Espanya; pensa que, com escriu en el seu llibre, Catalunya no constitueix per ella sola la plenitud de la seva substància, plenitud que sols dins el conjunt d'Espanya pot trobar. Però és enemic, ben enemic de Catalunya-nació, de la Catalunya que troba en sí mateixa la plenitud de la seva substància nacional.

Jo, nacionalista català, agraeixo al senyor Ossorio la seva afició a les coses catalanes, la qual—diu ell—«perdura i augmenta en la mateixa mesura que'l temps transcorre». Li agraeixo també la justícia que ens fa en diverses coses, per més que de vegades veig, en la conducta dels catalans, un manecament allí on veu ell un mèrit. Però no el puc mirar com un partidari de la causa catalana, ni com un al·liat. És, en veritat, un enemic. Un enemic, això sí, que defensa algunes

concessions parcials al catalanisme i que opina que no s'ha de combatre'l amb violències i brutalitats.

III

No vol regonéixer el senyor Ossorio i Gallardo que Catalunya sigui una nacionalitat. En la conferència al·ludida, tot reproduint unes paraules de l'obra «Regionalisme i Federalisme», del senyor Durán i Ventosa, ens fa entendre prou clarament que la nacionalitat catalana és morta, al subratllar l'afirmació d'en Durán, segons la qual les nacions, com a éssers vius, naixen, creixen, se desenrotllen i MOREN. Moren, sí. El senyor Ossorio, però, ha oblidat que també ressuciten. Tot el segle XIX està plè de prodigioses resurreccions nacionals.

Un observador un poc agut veurà en les mateixes paraules del senyor Ossorio una prova de l'esperit nacional que empeny el moviment de Catalunya. Quan al·ludeix al moviment de la Solidaritat, diu: «En els ovaris d'aquell moviment, o no hi havia res, o hi havia una revolució, la més fonda que's pogués tèmner, perquè no era de secta, de partit, ni de classe, sinó d'un poble enter en el qual la raó és molta, l'obcecació no poca, la força enorme, la passió centellejant i el sentimentalisme predominant i avassallador».

I be: ¿on ha vist el senyor Ossorio que'l simple sentiment regionalista hagi produït un moviment tant impetuós, tant unànim, tant gonflat de significança? Sense l'existència d'un esperit nacional—que de vegades obra sense que'ls pobles ne tinguin clara consciència—no és explicable el fenomen enlluernador i revelador de la Solidaritat.

Perquè el senyor Ossorio estima la Catalunya regió, exalta l'actitut i el pensament dels catalans en els temps de la guerra contra la França revolucionària. Perquè nosaltres no som regionalistes, sinó nacionalistes, veiem en aquella actitut i aquell pensament una dolorosa mostra de la situació de decadència en què la Catalunya d'aquella època se trobava.

Es d'això que en l'estudi present volem parlar.

Les conspiracions de la vella Europa contra la nova França.—L'odi contra els francesos Espanya.—Una Catalunya desnacionalitzada, monàrquica i fanàtica.

I

La França constitucional i democràtica que sortí dels grans fets de 1789 se trobà ràpidament envoltada d'odis violents i de agressives enemistats. Els reis de la vella Europa veieren en els Drets de l'Home la fi de la seva dominació absoluta; les classes altes i l'Església hi veieren la fi dels seus

privilegis escandalosos. I anà formant-se la coalició de totes les pors i de tots els interessos tradicionals.

Es una mentida històrica l'afirmació segons la qual l'Europa se girà contra la França per a castigar els crims dels revolucionaris i especialment la mort de Lluís XVI.—Molt abans de començar la esborronadora orgia de les crudeltats i de les violències, les testes coronades iniciaren la serie de conspiracions contra el nou règim francès. I aquest, aleshores, no era altre que la monarquia constitucional; dins l'Assamblea nacional, el partit monàrquic, partidari d'una Constitució a l'anglesa, preponderava; no estaven desvetllats encara els furors demagògics, ni havia vingut el gran naufragi de vides entre la sang. La tragedia de 1793, monstruosa i grandiosa, no s'havia produït —i potser no s'hauria produït mai—sense les conspiracions europees contra la França, conspiracions en les quals entraren la noblesa, la clerecia i les persones reials franceses, obrint així el pas a la riuada de les ires populars i llançant a la sinistra follia de les venjances els homes i la plebs de la revolució.

Espanya, sol·licitada de bon principi pels monarques estrangers, no va adherir-se a la lliga antifrancesa, malgrat l'ardent desig que'n sentia el comte de Floridablanca, en aquella ocasió primer ministre. L'Assamblea nacional francesa s'esforçava en conservar les bones relacions amb Espanya, fins al punt d'haver respectat els compromisos del Pacte de família quan el govern de Madrid reclamà l'auxili del govern de París per a fer la guerra a l'Anglaterra, guerra que va poder ésser evitada. Caigut en desgracia Floridablanca, ocupà el seu lloc el vell i prudentíssim comte d'Aranda, partidari de la neutralitat davant la guerra de les monarquies continentals contra la França. Poc després pujava al poder Godoy, poc decantat personalment a intervenir en la guerra, però de conviccions menys fermes; arrocegat per la formidable corrent de l'opinió espanyola, que volia la guerra, prengué per fi una actitut que provocà la ruptura amb la República totjust constituïda.

II

De l'un extrem a l'altre d'Espanya, l'odi als francesos era immens. Els espanyols sentien allavors un ver fanatisme monàrquic i religiós. En nom de la religió i de la monarquia demanaven l'invasió de les terres franceses i l'extermini dels revolucionaris sacrílegs i regicides i els catalans, abaixats per quasi una centúria de desnacionalització, en aquella hora de prova no van sentir-se catalans, sinó espanyols castellanitzats, monàrquics, dinàstics de la dinastia anticatalana, religiosos fanàtics... Gran mereixença veu

MOSAICS										E										F										ESCOFET										& C									
Paviments										Unitas										Barcelona										Ronda Sant										Pere-8									

en tot això el senyor Ossorio. Jo hi veig un trist signe de degeneració, i un manament enorme a la causa catalana, oblidada ja per una generació que encara duia la marca roenta del decret de Nova Planta.

¡Vergonya, vergonya! Els catalans de la fi del segle XVIII havien oblidat la causa catalana. I els estrangers encara s'en recordaven! S'en recordaven els homes de la França constitucional i els convencionals de la França revolucionaria, com anys després s'en recordà Napoleó.

Consigna l'Ossorio en el seu llibre que, en 1793 la col·laboració activa o passiva de Catalunya era tenaçment cercada per la França. En realitat, aquesta col·laboració fou ja cercada abans, tant bon punt els monarques d'Europa amenaçaren la França nova. I cal dir que aquella acció fracassada respecte a la nostra terra era molt més noble, generosa i desinteressada que l'auxili donat als catalans per Lluís XIII en temps de la guerra dels Segadors i que la protecció oferta als mateixos per l'emperador Bonaparte en 1808. Veiem-ho

III

En el segle XVII, els francesos no anaren llealment a l'aliança amb els catalans. La pactaren per a combatre amb majors probabilitats de succés al rei de Espanya i amb la segona intenció de apoderar-se del troç ultrapienenc de Catalunya. Per això foren els mateixos francesos els qui, per sota mà, entrebancaren la realització del gran pensament d'en Pau Claris: la República cata-

lana independent. El clarividient polític català, amb el coresqueixat, amagant als seus compatriotes la seua desil·lusió, hagué de aconsellar la constitució de Catalunya com a província foral de la França i la proclamació de Lluís XIII com a comte de Barcelona. En veritat, la sort de la nostra terra no interessava a la cort del Borbó francès; tant bon punt no va necessitar als catalans, els va abandonar, tot quedant-se pel tractat de pau amb Felip V, el Rosselló i la meitat de la Cerdanya. La nostra patria quedà mutilada. Aquests Pirineus, que'ls nostres més grans poetes han cantat, amb l'alçada de la seva barrera natural, han estat i són els enemics pitjors de l'unitat de la Raça catalana.

En els seus notabilíssims estudis històrics sobre aquell període històric, en Cánovas del Castillo diu que la conducta de França en aquella ocasió tindrà la virtut d'ofegar per sempre més en els catalans les tendències a cercar una avinença amb la França. A en Domènech i Montaner li sembla, emperò, que'l record d'aquells esdeveniments ofereix poca garantia per a casos desesperats. La garantia plena va venir més tard, i va consistir, no pas en el ressentiment contra els francesos per la seva conducta a mitjans del segle XVII, ni per la guerra de Successió a les primeries del XVIII. Va consistir en el triple fanatisme espanyolista, monàrquic i religiós d'una Catalunya sense consciència nacional, d'una Catalunya amb l'ànima morta.

A. ROVIRA i VIRGILI

De «El Poble Català»

(seguirà)

fantasia d'aquells montanyesos, que la han arribat a embolicar amb el nimbe boirós de la llegenda.

El Pi de les Tres Branques és un pi gegantí amb una soca, que té més de 7 metres de circumferència. Tres homes donant se les mans tot just l'abracen, i quasi arran de terra se divideix en tres branques, tres troncs, groixuts i rodons, que drets s'enlairen airo sament fins a 30 metres d'alçada coronats per una grandiosa copa, capassa per aixopugar a centenars de persones.

Per sa forma extraordinària i colossal, la fantasia popular li concedí la representació de la Santíssima Trinitat dins del regne vegetal; i ho vé, en certa manera, a sancionar un curiós document que's guarda en l'arxiu de la veïna iglesia parroquial de Castellar del Riu, que diu aixís:

«Al devot cristià: Per tradició antiga se sab que l'Il·m. senyor fray Josep de Mesquia, bisbe de Solsona, en 1746, concedí 40 dies de perdó resant tres Credos davant del Pi de les Tres Branques, vestigi i figura del Misteri de la Santíssima Trinitat, principi i fi del nostre ser i bé. Lo mateix confirmà i a més afegí 40 dies d'indulgència resant amb bona devoció un Credo en Memoria de la Santíssima Trinitat, contemplant atentament l'obra visible del Pi i adorant la mà invisible que feu tal portento. Com diu la Apòstol: «Invisibilia Dei perea quæ facta sunt intellectu conspiciuntur». Aixís ho he encontre en l'arxiu d'esta Rectoria i per a que fos més expressiu he posat la figura del Pi, jo, Ramón Casals, Pbre., i rector de Castellar del Riu».

Com se veu, ja consideraven el Pi de les Tres Branques d'una antiguitat secular.

Al despertar-se a Catalunya l'actual renaixement nacionalista, a l'adonar-se de que'ls nacionalistes euskars simbolitzaven llur ideal en l'arbre de Guernica, sota del qual s'hi acoblava la representació del poble euskar per a tractar dels afers de la seva vida, els catalans cercaren també un arbre representatiu de llurs aspiracions nacionalistes i cap millor que el famós, secular i llegendari Pi de les Tres Branques, que a més de la consagració secular de l'adoració del nostre poble, la rebé de l'ingeni del nostre gran poeta nacional mossen Jacinto Verdaguer, que'l cantà en inspirades i magistrals estrofes.

El propietari, l'amo de Campllonch, donà més forma a aquesta nova representació del Pi, cedint-lo en propietat a la que fou entitat representativa de tot el Catalanisme

El Pi de las Tres Branques és mort

El monument arbòri més notable de les nostres montanyes catalanes, s'és mort.

Sortint de Berga en direcció a ponent, cap a Sant Llorenç de Morunys o dels Piteus, a cosa de mig camí, entre els pobles de Castellar de Riu, Espinalbet i Guixerres, en una calma o plana a 1.254 metres sobre'l nivell del mar, entre aquelles serralades de muntanyes dels Rasos de Peguera i de Busa, hi ha el pla de Campllonch, de dos kilòmetres de llargada per mig d'ample.

Anys enrera, tots aquells barals de muntanyes estaven atapaits de pins i alzines centenaris que eren un bell espectacle per a la vista i donaven una hermosa normalitat a la naturalesa. Però en aquests darrers anys

la cobdícia dels propietaris hi ha fet entrar les serradores i en poc temps ho han deixat quasi pelat de boscos, de tal manera, que han desballestat el règim de les pluges que sovint se converteix en aiguats torrencials que, sense el deturador de l'espessor dels boscos, devallen com un allau per aquelles conques arreballant tot, deixant tant sols la misèria i algunes vegades la mort de les persones.

D'aqueixa devastació de boscos se'n salvà sempre un pi, exemplar notabilíssim, que s'alsa bo i sol, arribant a 30 metres d'alçada, al mig de la calma de Campllonch, i que, per sa forma extraordinària i per sa secular existència, ha impressionat fonament la

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113 • Economia Veritat en els preus

Important:

La Egípcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fora.

«l'Unió Catalanista» i aquesta associació va celebrar una festa patriòtica sota de l'arbre llegendari, per a pendre'n possessió.

Els vianants que s'hi arredossaven per la proïja «d'immortalitzar-se» gravaven llurs noms en la soca o bé n'estellaven un trog per a endur se'l en com a record. Per a protegir lo de tanta «veneració» s'hi va construir una socolada d'obra i una reixa de ferro a tot el seu voltant. I, cosa estranya! desde aquell moment el Pi de les Tres Branques va enmalaltir, i sovint han circulat, i nosaltres ens en hem fet ressò, veus

populars de que'tant notable vegetal era amenaçat de mort.

Desgraciadament aquestes noves acaben de tenir confirmació. Diuen de Campllonch que'l Pi de les Tres Branques és mort i que el propietari d'aquella plana alçarà una tanca de pedra a tot el voltant, prou alta per impedir que tothom hi faci llenya i destrueixin aqueix tant admirable exemplar de la vegetació catalana i de la llegenda popular.—P.

14 d'Agost de 1913.

De «La Veu de Catalunya».

Futuro Reino de Francia y Enigma Republicano español

Quien esto escribe no aspiró jamás a político. Una ponderación elemental de sus aptitudes se lo hubiera impedido, en el caso de que la ambición en él se hubiera despertado. Contemplativo, estudioso, si se ha preocupado hondamente por el incierto porvenir de su raza y de su patria fué por el doble interés que tendrá siempre para el médico un problema de terapéutica;—y, todavía más, por el Entusiasmo con que la vida misma— aun perdida o a punto de perderse—se aferra al Pensamiento como a su áncora de salvación. Una fe nos guía, aun a pesar de nosotros mismos. Podemos renegar de todo; pero el vital Entusiasmo de Pensar, ese nunca se pierde, y es lo más seguro que no acaba ni con la muerte de estos pasajeros individuos que somos, ya que persiste y se revela y se afirma soberano en solitarios artistas, aun en las tierras más refractarias y tradicionalmente hostiles a toda lógica, a todo «discurso».

I

Para todo español que, libre de partidos, hoy discorra, pocas cosas habrá más dignas de atención y estudio como el momento político que hoy se vive en Francia.

La dialéctica de Francia es uno de los maravillosos instrumentos con que cuenta, para sus altos destinos, el espíritu humano. Tal instrumento, ya casi elaborado y perfecto entre los pensadores que rodearon al Gran Rey, devino gradualmente—por un proceso cuyo análisis es una de las grandes, de las puras alegrías que la historia reserva al estudioso—el arma temible que todos conocen.

La difícil armonía entre el «sentido común» y el «buen sentido»; la más difícil concordancia entre el «buen sentido» y la «razón»: he aquí el secreto y como la esencia del genio de Francia. Fuerte de su equilibrio, este genio va hasta donde la razón le lleva. Su lirismo se contiene siempre ahí, y, en cierto sentido, puede decirse que es el pueblo lírico por excelencia, si por lirismo se entiende el «lirismo de la razón».

Pero de que esto sea el genio de un hombre aislado o de todo un pueblo, de una raza entera o de un dado instante de su evolución, no se deduce que siempre se sea fiel a su genio. Una línea de desplazamiento va siempre paralela a la línea rectora, y aquella, que es hasta cierto punto el límite de ésta, está indicando, de todos modos, su desviación.

La actual lucha de los espíritus en Fran-

cia se reduce a esto: a la posición dialéctica de los que acusan a otros franceses de haberse dejado desviar hacia la línea de desplazamiento,—de haber perdido la noción del genio de Francia,—de no ser la Francia.

II

Escritores como Lasserre y como Maurras, no son acaso, otra cosa; no tienen, en definitiva, otra significación.

Y este es, a mi modo de ver, y prescindiendo de toda determinación religiosa o literaria, el gran sentido de su actuación política.

Ellos son un examen de conciencia—que no por revelarse muy nervioso deja de ser absolutamente serio—de la nación sobre sí misma.

Y, como todo examen de conciencia, cuando es muy serio, es «una reacción»

III

Los «reaccionarios» de Francia (los voy a llamar así, pasando por encima de los matices que los distinguen) quieren un rey para Francia.

Y quieren esto y piden esto, en el Nombre del Genio de Francia. ¿Donde hallar la justificación?

«En primer lugar», en el hecho mismo de quererlo.

«En segundo lugar», en la elaboración dialéctica de ese querer.

Son así violentos en el mismo grado que son pensadores, y, en ellos, el hombre de estudio precede, preside,—normaliza y dirige al hombre de acción.

IV

Se les vé aparecer con una osadía sin límites—con esa osadía que sólo puede dar una madurada y viril convicción—en la manifestación pública y en la Prensa diaria; componen esos alados, sintéticos y clarísimos libros cuyo secreto parecen tener sólo los franceses, y, de propaganda en propaganda, entre el clamor de los que se dejan «invadir», proclaman bien alto que quieren un Rey porque han pensado que es la solución para los males de la patria. Y que lo impondrán,—debiera hundirse media Europa.

Fuertes de la confianza omnímoda en la razón, esta raza de dialécticos desconocen lo que es—desde la alta esfera de las resoluciones dictadas por principios fijos—intimidarse.

Los podéis rechazar, no los podéis desconocer. Los habéis alejado, y vuelven, e in-

sisten y reclaman con ese perfecto soldarse del buen sentido con la razón,—con ese Lirismo de la Razón, que es, bien mirado, todo el robusto genio de Francia.

Así son no ya una cuestión o un problema, estos realistas modernos, sino una «preocupación». Se levantan como esos «Profetas del Pasado», que hubo de defender un día con apasionada pluma Barbey d'Aureville, y se levantan para decir con este grande:

—¡O el «Papa» de José de Maistre o el «Leviathan» de Hobbes! Franceses: es hora de elegir, porque aquí se excluye el término medio.

Ellos, bien entendido, no van con Hobbes; pero a los que eligieron a Hobbes aprueban y aplauden y exaltan por lógicos, por resueltos, por vehementes—y, dejádmelo decir con la expresión alejandrina que prefiero, por «entusiastas».

V

No otro es el secreto de la simpatía de estos «reaccionarios» por el sindicalismo. No otra es tampoco la razón de libros como «Faites un Roi si non faites la Paix», donde un socialista se pone el dilema, casi en los mismos términos que los Daudet y los Maurras.

Se puede afirmar así que lo más fuerte y decidido de Francia tiende hoy a un Reino, como antaño lo más fuerte y decidido de ese pueblo tendió a un Imperio y luego a una República.

La Historia no es sino el gran receptáculo de emociones, y el momento actual no puede ser distinto de los momentos que pasaron, pero que (¡oh «Scienza Nuova» napolitana!) vuelven. Y es emocionante sobre toda otra cosa, emocionante como toda creación y renovación, creedlo, este momento político que hoy se vive en la vieja Francia, cuando, amenazada, por la «Avant-Guerre», diríais que se vuelve o se retuerce sobre sí misma para hallar la salvación en el recuento de sus fuerzas,—ya que, todo bien visto, en último término sólo a su Genio se podrá confiar en un día aciago.

Es de este «examen de conciencia», en lo que pueda interesar a España, y con España, a Cataluña, que yo quisiera discurrir con vosotros republicanos, en sucesivos artículos. Pongamos fin a este, por no abuso de la hospitalidad que *La Publicidad* cortesmente siempre ofrece.

DIEGO RUIZ

Montpellier, 12 Agosto.

De «La Publicidad»

Informació

Concurs d'Història de Catalunya

La Associació Protectora de la Ensenyança Catalana, desitjosa de seguir treballant pel desvetllament de la nostra consciència nacional, convoca als nois i noies Catalans a un concurs d'Història de Catalunya que's celebrarà el mes d'abril de 1914 en el dia i lloc que s'indicarà; essent el solemne repartiment de premis la diada de Sant Jordi, Patró de Catalunya, o'l diumenge abans o després. El concurs es regirà per les següents bases:

1.ª Serà patrocinat per la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana», «Unió Catalanista», «Lliga Regionalista», «Centre

Nacionalista Republicà», «Ateneu Barcelonès», «Institut d'Estudis Catalans» i «Estudis Universitaris Catalans», les quals entitats nomenaran el tribunal d'examen.

2.ª Els exercicis seran orals, públics i en llengua Catalana; hi podran pendre part nois de 10 a 17 anys i noies de 10 a 20 anys. Els premis oferts, podran concedir-se o no a judici del tribunal, les decisions del qual seran inapel·lables.

3.ª Entre'ls inscrits s'establiran 6 seccions: tres per als nois i altres tres, similars, per a les noies; la primera de cada grup la formaran respectivament els nois i les noies de 10 a 12 anys; les segones de 12 a 15 anys, les terceres, els nois de 15 a 17 anys, i les noies de 15 a 20 anys.

4.ª Els inscrits en les dues primeres seccions hauran de demostrar coneixements sintètics i conjunts de la Historia de Catalunya i especialment de la successió cronològica de sos sobirans. Podran consultar els compendis de Mossèn Font i Sagué, Bori i Fontestà, Joan Oliva i Monjo. Els inscrits en les segones, deurán donar detallades explicacions sobre els fets més remarcables de cada època i regnat; consultar la Historia de Catalunya d'En Antoni Aulestia i Pijoan (1).

Els que figurin en les terceres seccions tractaran dels fets, costums i civilització de la antiga Nacionalitat Catalana des de sa fundació fins a Ferran II el Catòlic.

(1) L'Associació procurarà convocar pròximament un Concurs entre historiadors per a premiar els millors llibres graduats d'Historia de Catalunya destinats a Programa per orientar als inscrits en els Concursos vinents.

Els inscrits en les terceres seccions, que hagin tingut recompensa, abans de recollir-la hauran de justificar llur edat.

5.ª Els premis en metàl·lic per als concursants de Barcelona, es donaran en llibretes de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i Estalvi amb l'ingrés fet efectiu, els de poblacions foranes, en diner.

6.ª Els que desitgin concorre a aquest Concurs deurán avisar no més tard del 31 de desembre a la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana», a fi de saber amb temps el número de concurrents per a l'organització de lloc, etc.

Atenent al crescut nombre d'inscrits al primer Concurs i la seguretat que hi ha d'augmentar-se en el pròxim segón, l'A. P. de l'E. C. ha acordat doblar la quantitat de premis en efectiu en conformitat al següent estat, formant un total de 2,400 pessetes.

PREMIS

Primera secció nois: 2 primers de 30 ptes.; 2 segons de 25 ptes.; 2 tercers de 20 ptes.; 2 quarts de 15 ptes.; 2 quintes de 10 ptes.

Segona secció nois: 2 primers de 75 ptes.; 2 segons de 50 ptes.; 2 tercers de 30 ptes.; 2 quarts de 20 ptes.

Tercera secció nois: 2 primers de 100 ptes.; 2 segons de 60 ptes.; 2 tercers de 40 ptes.; 2 quarts de 25 ptes.

Primera secció noies: 2 primers de 30 ptes.; 2 segons de 25 ptes.; 2 tercers de 20 ptes.; 2 quarts de 15 ptes.; 2 quintes de 10 ptes.

Segona secció noies: 2 primers de 75 ptes.; 2 segons de 50 ptes.; 2 tercers de 30 ptes.; 2 quarts de 20 ptes.

Tercera secció noies: 2 primers de 100 pes-

setes.; 2 segons de 60 ptes.; 2 tercers de 40 ptes.; 2 quarts de 25 ptes.

Ademés es podrà concedir un premi de Honor de 125 ptes. als joves i altre igual a les senyorettes qui en els exercicis d'aquest Concurs hagin demostrat notable superioritat de coneixements d'Historia de Catalunya, havent obtingut en ells els premis de llur secció; els afavorits amb els premis de Honor, tant sols cobrarán l'import del mateix.

Als examinats que no obtinguin premis en metàl·lic i segons el judici del Tribunal sien mereixedors de recompensa, se'ls farà entrega de llibres i opuscles d'Historia de Catalunya, etc.

Serà concedit un premi en efectiu de 150 ptes. i diploma d'Honor, al professor que a judici del Tribunal, hagi respost amb més entusiasme i intel·ligència a la present crida, tenint-se en compte principalment les quantitats i qualitat dels premis obtinguts per sos deixebles. El professor que'l segueixi en mèrit, serà distingit amb diploma d'Honor.

Aquesta Associació té el propòsit de celebrar els vinents Concursos simultaniament a les capitalitats Catalanes, amb jurats de les mateixes poblacions, per a major comoditat dels concursants.

Des de la publicació en periòdics d'aquest avís de Concurs, es prega a tots els Catedràtics, Mestres, Entitats i particulars que posin gran interès en preparar joves i senyorettes per assistir-hi, entenent que així farán obra patriòtica, perquè com més siga coneguda la nostra Historia, més estimada i respectada serà Catalunya.

Barcelona Juny 1913.

= Camiseria
i Corbateria

===== Boqueria - 32
:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT =
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
===== de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertextuals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de
12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP.
Els mes ràpids i els mes
econòmics de essència i
neumàtics.

Chassis per òmnibus
camions, 15/20 y 30/40 HP.
Pera transport de passatgers,
servei de col·legis i
d'hotels i ambulancies sa-
nitaries.

Per transports de 1 1/2,
i de 3 tonelades i servei de
correus.

Grupes marins, de 6, 15
i 30 HP.

Per canots de recreu,
transports de passatgers,
serveis de pràctics de ports
salvament de naufragis i au-
xiliars de barco de pesca.

Obra nova
(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 céntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA **MINERO: MEDICINAL**
NATURAL: PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**